

Вучоныя родам

са Слаўгарадчыны

Бурдоленко Милена, 9 «А» класс
ГУО «Средняя школа №1 г. Славгорода»,
Акуленко Данила, 6 «А» класс
ГУО «Средняя школа №1 г. Славгорода»

АКСЁНЕНКА

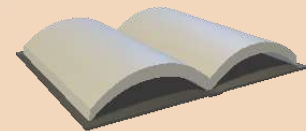
Рыгор

Раманавіч

Прафесар, доктар медыцынскіх навук. Нарадзіўся ў 1930 г. у в. Ганчароўка Слаўгарадскага раёна. Сярэдняю адукацыю атымліваў у тры этапы: пайшоў у школу да вайны, вучыўся ў вайну і ў пасляваенны час. Па ўсіх прадметах паспяваў на выдатна, за што атрымаў мянушку Ганчароўскі Прафесар. Быў прызнаны кандыдатам на залаты медаль. Праўда, атрымаў толькі сярэбраны, таму што на Васькавіцкую СШ у той год наогул медаля вышэйшага гатунку не далі. Але і з «серабром» юнак адразу ж пасля школы ў 1950 г. прайшоў па конкурсе ў Ленінградскую ваенна-медыцынскую акадэмію імя С.М. Кірава.

У 1956 г. Р.Р.Аксёненка, атрымаўшы дыплом з адзнакай і воінскае званне старшы лейтэнант, быў накіраваны на Паўночны флот. Тут ён сваю нялёгкую службу ваеннага медыка сумяшчае з далейшай вучобай і ў 1964 г. абараняе кандыдацкую дысертацыю. Гэта адчыніла маладому вучонаму дзверы ў вялікую навуку. У 1965 г. Рыгор Раманавіч прызначаецца выкладчыкам, потым старшым выкладчыкам кафедры эпідэміялогіі і гігіены ваенна-медыцынскага факультэта пры Томскім медінстытуце. У 1974 г. абраніў доктарскую дысертацыю.

У 1977 г. Р.Р.Аксёненку, на ліку якога ўжо былі значныя навуковыя адкрыцці, прызначаюць загадчыкам кафедры эпідэміялогіі і гігіены ваенна-медыцынскага факультэта пры Куйбышаўскім медінстытуце. Тут ён працаваў на працягу 8 гадоў. Яго плённая праца адзначана ордэнам «За службу Радзіме ва Узброенных Сілах СССР» III ступені, медалямі, аўтарскім пасведчаннем «Вынаходца СССР». Але шматгадовыя даследаванні вучонага, неаднаразовыя выпрабаванні на сабе атрыманых вынікаў адбіліся на стане яго здароўя.

У 1984 г. палкоўнік медыцынскай службы Р.Р. Аксёnenка зволіўся ў запас, вярнуўся ў родную Беларусь і пачаў працаваць у Мінскім інстытуце ўдасканалення ўрачоў. У яго былі вялікія планы, шмат задум. Але не-не ды і падводзіла здароўе. Амаль увесь 1990 г. ён правёў на бальнічным ложку. Выпісаўся толькі ў пачатку наступнага года. І адразу ж – з лекцыяй на кафедру. Спяшаўся ён нездарма. Праз некалькі дзён яго не стала. Памёр Р.Р. Аксёnenка 11 студзеня 1991 г.

БАЛУКОВ

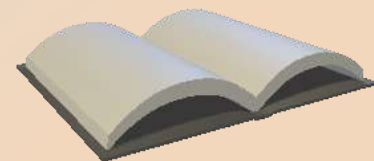
Иван

Димитриевич

Доктар эканамічных навук, прафесар. Нарадзіўся ў 1922 г. у в. Бярозаўка Слаўгарадскага раёна. У 1937 г. пасля заканчэння сямігодкі паступіў у Магілёўскае дашкольнае педвучылішча, потым – у ваеннае авіяцыйнае вучылішча. З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны на фронце, штурман самалёта. У 1945 г. у паветраным баі страціў нагу. У гэтым жа годзе былы франтавік стаў студэнтам эканамічнага факультэта Харкаўскага дзяржаўнага ўніверсітэта.

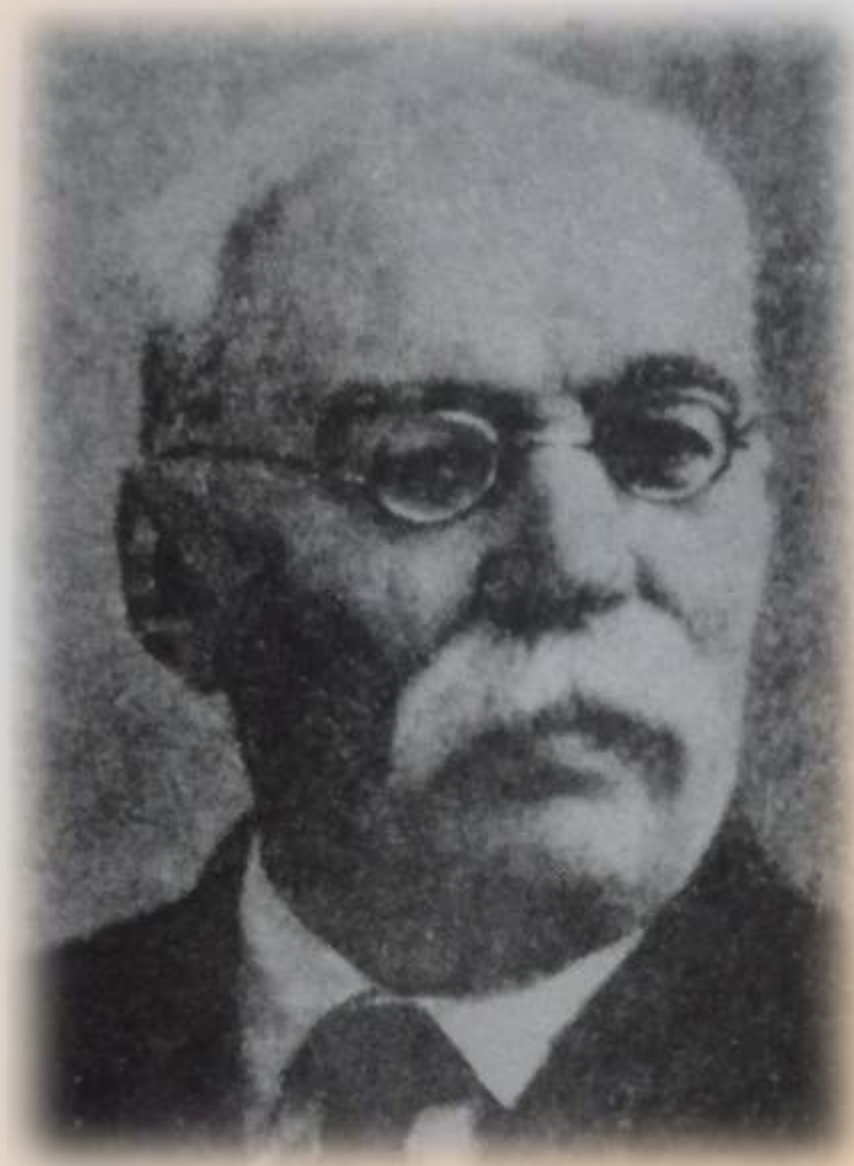
Скончыўшы ўніверсітэт, а потым аспірантуру, працаваў выкладчыкам палітэканоміі ў Харкаўскім політэхнічным інстытуце, выкладчыкам, загадчыкам кафедры палітэканоміі Адэскага інстытута інжынераў воднага транспарту. Узнагароджаны ордэнамі Чырвонага Сцяга, двума ордэнамі Айчыннай вайны I ступені, Чырвонай Зоркі, медалямі. Памёр у 1991 г.

ВАРАНИЦЮВ

Даніла

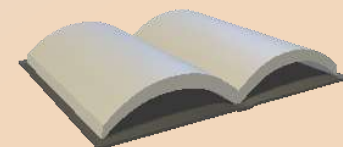
Сямёнавіч

Электрафізіёлаг, акадэмік АН Украіны (1957).

Нарадзіўся 24.12.1886 г. у Слаўгарадзе. Скончыў Пецярбургскі ўніверсітэт (1912), спецыялізаваўся ў лабараторыі М.Я. Увядзенскага. У 1922 г. арганізаваў кафедру фізіялогіі ў Смаленскім універсітэце. З 1930 г. загадчык кафедры фізіялогіі Казанскага ўніверсітэта, а ў 1935-191 гг. Кіеўскага медінстытута. У 1945 г. стварыў аддзел агульнай фізіялогіі ў Інстытуце фізіялогіі Кіеўскага ўніверсітэта і ў 1956 г. лабараторыю электрафізіялогіі ў Інстытуце фізіялогіі АН УССР.

Асноўныя працы вучонага – па электрафізіялагічным вывучэнні працэсаў узбуджэння і тармажэння ў нервовай тканцы. Адкрыў (1924) і прааналізаваў следавую электраадмоўнасць, якая ўзнікае ў нерве пасля імпульсу. Вывучаў прыроду павольных электрычных ваганняў у цэнтральнай нервовай сістэме. Аўтар прац «Агульная электрафізіялогія» (1961), «Фізічны электратон нерваў і мышцаў» (1966, у сааўтарстве). Памёр 21.07.1965 г.

ГОРН

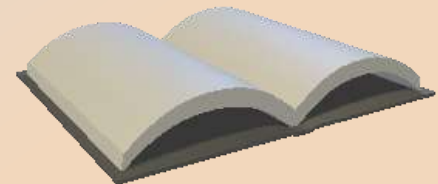
Александр

Івановіч

Кандыдат тэхнічных навук. Нарадзіўся ў 1948 г. Скончыў слаўгарадскую СШ № 1, Магілёўскі машынабудаўнічы інстытут, Акадэмію народнай гаспадаркі СССР. Працаваў на розных пасадах. Апошняя, якую ён займае з 1987 г., - генеральны дырэктар Краснагорскага завода імя Зверава ў Маскоўскай вобл.

А.І. Гоеў віцэ-прэзідэнт міжнароднай акадэміі «Кантэнант», член вучонага савета акадэміі развіцця персаналу.

ЕМЯЛЪЯНАУ

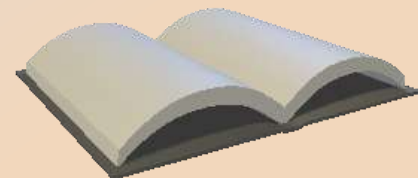
Несцер

Пятровиѣ

Доктар хімічных навук (1970), прафесар.

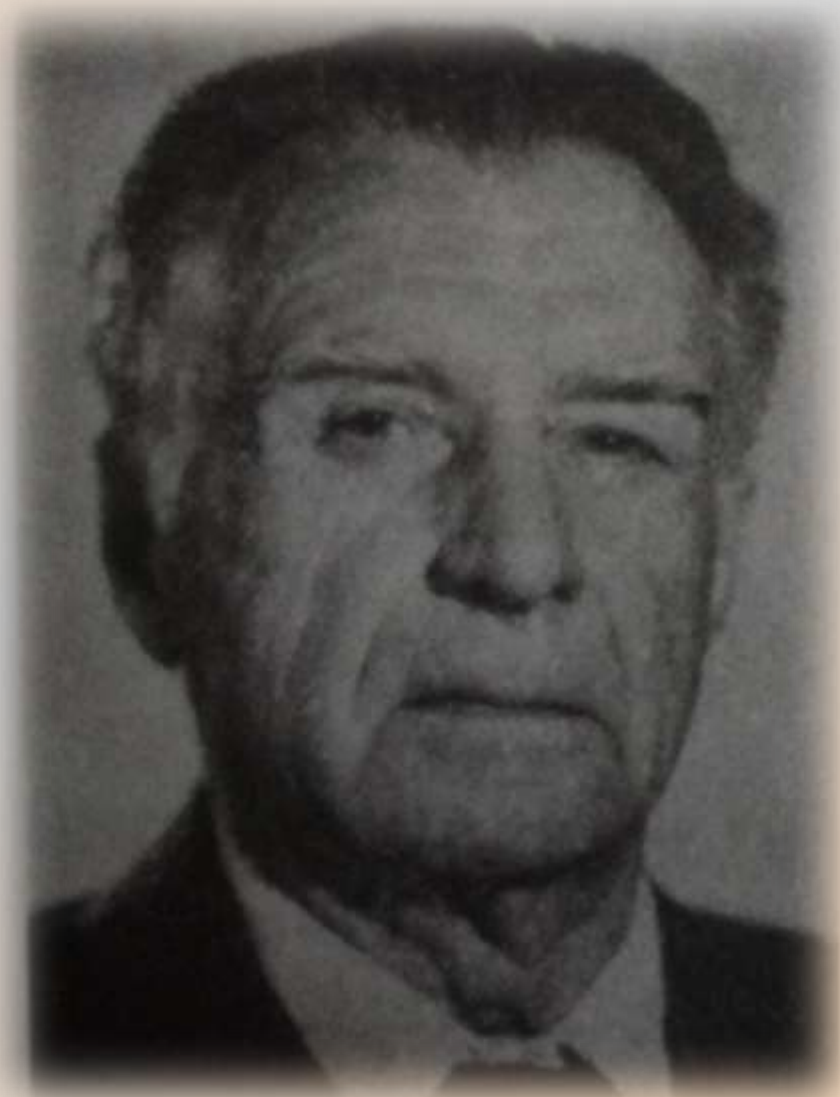
Нарадзіўся 11.11.1898 г. у в. Ляцягі Слаўгарадскага раёна ў сялянскай сям'і. Удзельнік грамадзянскай вайны. У 1932 г. скончыў Гомельскі педінстытут і шмат гадоў займаўся педагагічнай дзейнасцю. У 1956 – 1970 гг. Працаваў у Інстытуце фізіка-арганічнай хіміі АН БССР, з 1962 г. загадваў лабараторыяй нафтахімічнага аналізу гэтага інстытута, вёў даследаванні ў галіне нафтэнавых вуглевадародаў. Аўтар больш за 20 вынаходстваў. Памёр 29.09.1970

ЗЯЦЬКОЎ

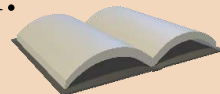
Іван Паўлавіч

Кандыдат фізіка-матэматычных навук (1963), дацэнт (1963).

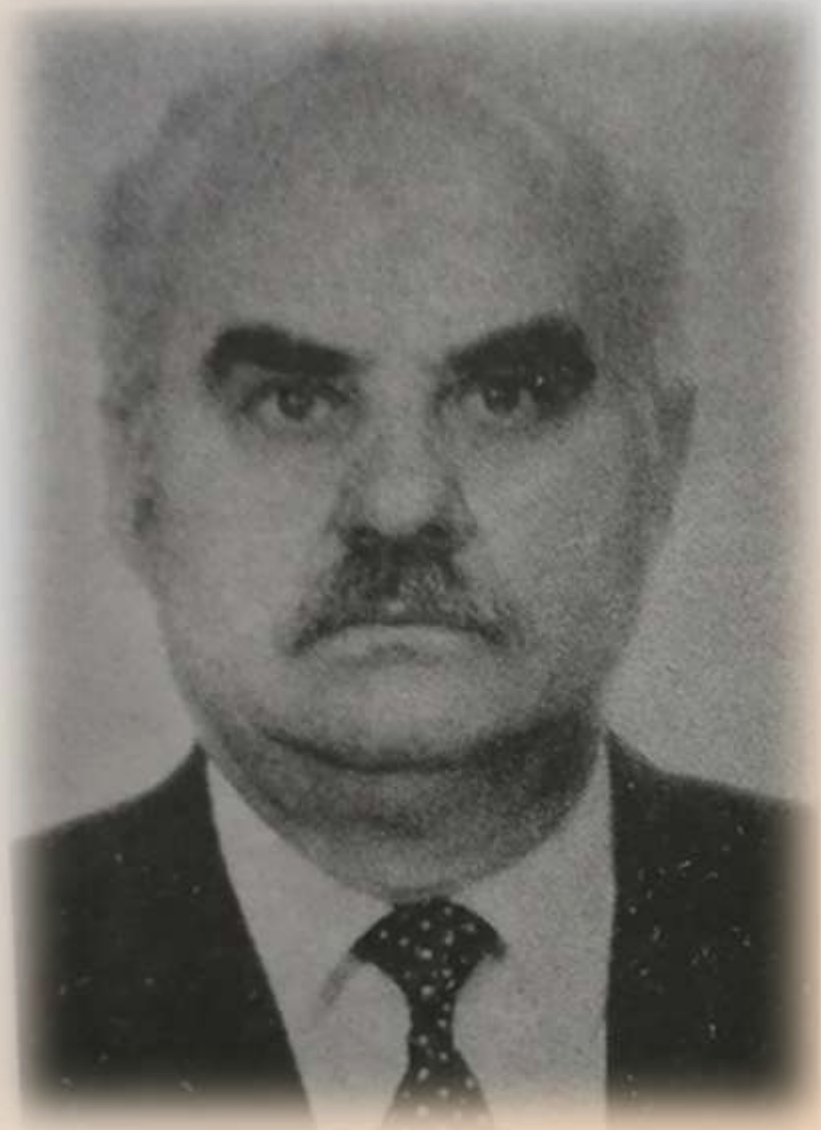
Нарадзіўся 26.08.1926 г. у Слаўгарадзе. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, партызан. У 1957 г. скончыў БДУ. У 1957-1960 гг. аспірант, у 1960 – 1963 гг. асістэнт, старшы выкладчык кафедры фізічнай аптыкі, з 1963 г. дацэнт. У верасні 1963 г. – чэрвені 1979 г. дэкан фізічнага факультэта БДУ. У сакавіку 1979 г. – па студзені 1985 г. – прарэктар БДУ па навуковай рабоце. У красавіку 1981 г. – верасні 1993 г. – загадчык кафедры фізічнай аптыкі БДУ, у 1993 – 1996 гг. Дацэнт гэтай кафедры. З верасня 1996 г. на пенсіі. Заслужаны работнік вышэйшай школы Беларусі (1982), выдатнік народнай адукацыі Беларусі (1978).

Навуковыя даследаванні ў галіне малекулярнай спектраскапіі і люмінесцэнцыі, інфрачырвонай спектраскапіі і спектраскапіі камбінацыйнага рассеявання арганічных пераксідных злучэнняў. Апублікаваў у навуковай перыёдыцы больш за 200 артыкулаў, атрымаў 30 аўтарскіх пасведчанняў на вынаходніцтвы. Падрыхтаваў 13 кандыдатаў фізіка-матэматычных навук. Узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ступені, ордэнам «Знак Пашаны», медалямі.

ЛАМАЧЭНКА

Іван Мікалаевіч

Доктар медыцынскіх навук (1973), прафесар.

Нарадзіўся 07.01.1932 г. у в. Церахоўка Слаўгарадскага раёна ў сялянскай сям'і. У 1951 г. скончыў Васькавіцкую СШ, у 1957 г. – лячэбны факультэт Смаленскага медыцынскага інстытута. У 1957 – 1962 гг. працаваў урачом-хірургам, галоўным урачом, загадчыкам раённага аддзела аховы здароўя ў Пскоўскай вобласці. Потым вучыўся ў аспірантуры па хірургіі ў Смаленскім медыцынскім інстытуте. З 1965 г. па 1971 г. асістэнт і дацэнт кафедры шпітальнай хірургіі, з 1971 г. загадчык кафедры дзіцячай хірургіі з траўматалогіяй і артапедыяй таго ж інстытута. Яго намаганнямі створаны і паспяхова працуюць у Смаленску 4 абласныя спецыялізаваныя аддзяленні на 170 ложкаў і дзіцячая хірургічная служба Смаленскай вобласці. У 1978 – 1984 гг. І.М.Ламачэнка – прарэктар па навуковай працы Смаленскага медыцынскага інстытута. Выканаў больш за 2 тыс. аперацый. З'яўляецца аўтарам звыш 200 навуковых прац, 16 рэцэнзій на працы, 5 метадычных рэкамендацый і 8 зборнікаў навуковых прац. Ён упершыню ў Расіі і дзяржавах СНД вывучаліся і ўкараняліся для лячэння дзяцей з хірургічнымі захворваннямі плазменны скальпель, ультрагук і лазер. Член Міжнароднага кардынацыйнага камітэта «Урачы – супраць насілля і войнаў» (з 1993). І.М.Ламачэнка выбіраўся дэпутатам Смаленскага гарадскога Савета народных дэпутатаў, членам абкома прафсаюзаў медыцынскіх работнікаў. Узнагароджаны бронзавым медалём Галоўнага камітэта ВДНГ СССР.

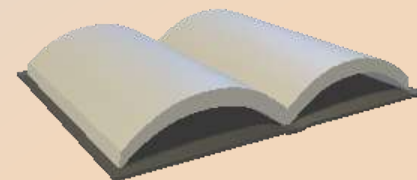

ЛАРУАНКА

Іван Пятровіч

Кандыдат гістарычных навук.

Нарадзіўся 06.01.1914 г. у в. Хварасцяны Слаўгарадскага раёна ў сялянскай сям'і. Скончыў Магілёўскі педагагічны інстытут. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, быў паранены, інвалід 3-й групы. У 1945 - 1960 гг. выкладчык, старшы выкладчык, загадчык кафедры марксізму-ленінізму, прарэктар па навуковай і вучэбнай рабоце, у 1960 -1971 гг. рэктар Магілёўскага педагагічнага інстытута. Узнагароджаны ордэнамі Айчыннай вайны I і II ступеней, «Знак Пашаны», медалямі, Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР. Памёр 07.07.1987 г.

ЛАПУАИКА

Михаил

Рыгоравіч

(псеўданімы Міхась Вісажар, М. Чабор, М. Святланін)

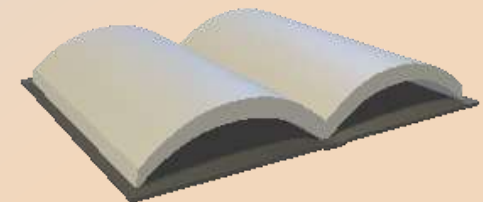
Беларускі літаратуразнавец, крытык. Нарадзіўся 14.11. 1907 г. у в. Хварасцяны Слаўгарадскага раёна ў сялянскай сям'і. Вучыўся ў Азарыцкай пачатковай школе. Працягваць вучобу далей не мог з-за беднасці. Працаваў на гаспадарцы, з вялікім душэўным гарэннем аддаўся грамадскай працы. У 1922 г. стаў першым камсамольцам у сваёй вёсцы. У 17 гадоў паступіў у Княжыцкую школу сялянскай моладзі (Магілёўскі раён), дзе многа чытаў, спрабаваў пісаць вершы, загадваў школьнай бібліятэкай, удзельнічаў у самадзейнасці.

Скончыўшы школу, паступіў у Магілёўскі педтэхнікум. У 1929 г. з 2-га курса перайшоў на літаратурналінгвістычнае аддзяленне педфака БДУ. Свае вершы друкаваў у газетах «Чырвоная Беларусь», «Піянер Беларусі». У 1932 г. датэрмінова закончыў крытычна-творчую секцыю літфака Беларускага вышэйшага педінстытута, арганізаванага на базе педфака БДУ. У 1932 – 1935 гг. вучыўся ў аспірантуры пры Інстытуце літаратуры і мастацтва АН Беларусі. У 1936 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю «Лірыка Якуба Коласа». Працаваў у гэтым жа інстытуце старшым навуковым супрацоўнікам (1935 – 1941), чытаў лекцыі ва ўніверсітэце.

З першых дзён Айчыннай вайны ваяваў на Бранскім фронце. У 1942 г. цяжка паранены, у 1943 г. дэмабілізаваны і вярнуўся ва універсітэт, які ў час вайны знаходзіўся на станцыі Сходня пад Масквой. З 1944 г. у Мінску. Працаваў загадчыкам кафедры беларускай літаратуры (1943 – 1952, 1955 – 1971), дэканам філфака (1944 – 1952, адначасова быў навуковым супрацоўнікам Інстытута мовы, літаратуры і мастацтва АН Беларусі). Вучыўся ў дактарантуры Інстытута сусветнай літаратуры імя М. Горкага АН СССР (1952 – 1955). Чытаў лекцыі па беларускай літаратуры ў Варшаўскім (1958) і Сафійскім (1960) універсітэтах. Член Саюза пісьменнікаў Беларусі з 1939 г. Доктар філалагічных навук (1956), прафесар (1957). Узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ступені, медалямі, Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР. Заслужаны дзеяч навукі Беларусі (1971). Як паэт дэбютаваў у 1930 г., як крытык у 1932 г. (першы артыкул, прысвечаны Віцебскай філіі «Маладняка», надрукаваны ў газеце «Віцебскі пралетарый»). Апублікаваў каля 180 літаратуразнаўчых прац, артыкулаў і рэцэнзій. У манаграфіях «На шляхах да рэалізму» і «Па шляху рэалізму» даследваў праблемы станаўлення і развіцця рэалізму ў беларускай літаратуры XIX – пачатку XX ст.

У даследаванні «Сувязі беларускай літаратуры з літаратурамі суседніх славянскіх народаў у другой палове XIX ст.», зборніках артыкулаў «Славянская супольнасць», «Яднанне братніх літаратур» аналізаваў гістарычныя карані ўзаемасувязей беларускай літаратуры са славянскімі літаратурамі. Займаўся пытаннямі старажытнай беларускай літаратуры і фальклору, традыцый і наватарства. Даследваў творчасць Я. Купалы, Я. Коласа, М. Багдановіча, П.Панчанкі і інш. Складальнік хрэстаматыі для сярэдняй школы «Родная літаратура», адзін з аўтараў дапаможнікаў для студэнтаў ВНУ «Нарысы па гісторыі беларускай літаратуры», «Беларуска вусна-паэтычная творчасць», «Старажытная беларуская літаратура», «Беларуская народна-паэтычная творчасць». Памёр 31.07.1981 г. Пахаваны на Паўночных могілках у Мінску.

ЛЯВОНУЫКАЎ

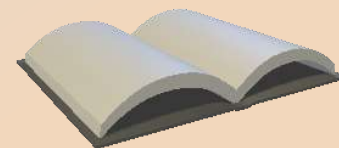
Васіль

Емяльянавіч

Доктар педагагічных навук, прафесар.

Нарадзіўся ў 1937 г. у в. Бярозаўка Слаўгарадскага раёна. Пасля заканчэння сярэдняй школы каля 9 гадоў працаваў у раённым ДOME культуры. У 1962 г. скончыў Мінскі педінстытут, працаваў на кафедры бібліяграфіі Беларускага інстытута культуры. У 1966-1968 гг. вучыўся ў аспірантуры пры Маскоўскім дзяржаўным інстытуце культуры. У 1969 г. абараніў кандыдацкую, потым доктарскую дысертацыі. Працуе загадчыкам кафедры агульнай бібліяграфіі Мінскага інстытута культуры. Пяру В.Е. Лявончыкава належаць звыш 50 навуковых работ, у тым ліку падручнік «Беларуская бібліяграфія», манаграфіі «Беларуская рэтраспектыўная бібліяграфія кніг» і «Сістэма бібліяграфічнай інфармацыі саюзнай рэспублікі». Ён упершыню распрацаваў курс «Беларуская бібліяграфія», падрыхтаваў яго праграму, метадычныя матэрыялы, напісаў дапаможнік па гэтай дысцыпліне. Узнагароджаны ордэнам «Знак Пашаны», медалямі.

МАРЧАШКА

Иван Ягоровиѣ

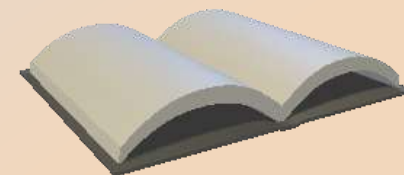

Член-карэспандэнт АН Беларусі (1980), доктар гістарычных навук (1969), прафесар (1970).

Нарадзіўся 02.06.1923 г. у в. Людкоў Слаўгарадскага раёна ў сялянскай сям'і. Скончыў Мінскі педінстытут (1950). Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Радавым байцом, потым камандзірам аддзялення прайшоў дарогамі шасці франтоў, вызваляў Мінск, іншыя гарады Беларусі, Польшчу, ваяваў у Румыніі. Быў тройчы паранены. У 1945 – 1951 гг. На партыйнай рабоце. З 1952 г. у Інстытуце гісторыі АН Беларусі: малодшы навуковы супрацоўнік, вучоны сакратар, намеснік дырэктара па навуковай рабоце, загадчык сектара і аддзела, якія ўзначальваў больш за 3 гадоў. У апошнія гады працаваў галоўным навуковым супрацоўнікам інстытута. Унёс вялікі ўклад у развіццё беларускай гістарычнай навукі. Надрукаваў звыш 150 прац, у тым ліку 10 манаграфій і брашур, асноўныя з якіх прысвечаны гісторыі рабочага класа, калгаснага сялянства і культурнага будаўніцтва [«Аграрныя пераўтварэнні ў Беларусі ў 1917 – 1918 гг.», 1959; «Рабочы клас БССР у пасляваенныя гады (1945 – 1950)», 1962;

«Працоўны подзвіг рабочага класа Беларускай ССР (1943 – 1950)», 1977; «Вядуая сіла. Рабочы клас Беларусі на этапе развітога сацыялізму», 1980, у сааўтарстве; «Беларусь – Літва: садружнасць памнажае сілы», 1985, у сааўтарстве; «Беларуская ССР: курсам перабудовы», 1989, у сааўтарстве]. Удзельнічаў у стварэнні буйных абагульняючых гістарычных прац – «Гісторыя Беларускай ССР» у 5 тамах (т.3-5, 1973 – 1975), «Гісторыя рабочага класа Беларускай ССР» (т. 1-4, 1984 – 1987), «Нарысы гісторыі Беларусі» (ч.2, 1995), у складанні «Хрэстаматыі па гісторыі БССР» (1962). Падрыхтаваў 18 кандыдатаў навук. Узнагароджаны двума ордэнамі Чырвонай Зоркі, ордэнамі Айчыннай вайны I ступені, Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі, трыма Ганаровымі граматамі Вярхоўнага Савета БССР. Памёр 19.04.1997 г.

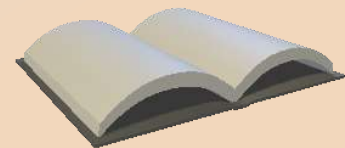

MOYHIH

Mikhail Savetzevich

Доктар тэхнічных навук, прафесар.

Нарадзіўся ў Слаўгарадзе. У 1923 г. скончыў Ліменскую вопытна-паказальную школу-камуну імя У.І. Леніна і паступіў у Ленінградскую лесатэхнічную акадэмію. Пасля яе заканчэння працаваў выкладчыкам у школе фабрычна-заводскага навучання ў Чэбаксарах, у школе авіяспецыялістаў, у Бросаўскім лесатэхнічным тэхнікуме. З 1933 г. выкладаў у Маскоўскім лесатэхнічным інстытуце, з 1936 г. на працягу 34 гадоў загадваў кафедрай у Ленінградскай лесатэхнічнай акадэміі імя С.М. Кірава. У ліку 160 навуковых прац прафесара М.С. Моўніна – дапаможнікі, манаграфіі, артыкулы па розных метадычных пытаннях. Некаторыя з іх выдадзены ў Англіі, Кітаі, Швецыі, Фінляндыі. Па задумках і пры актыўным удзеле М.С. Моўніна створана лепшая ў свеце машына для бесперабойнага прасавання дэталеў са здробненай драўніны. М.С. Моўніну належыць першынство ў стварэнні тэарэтычных асноў прасавання драўніны метадам пракату і стварэння высакаякасных дэталеў машын з малакаштоўных парод дрэва.

ІІРУСАЇ

Іван

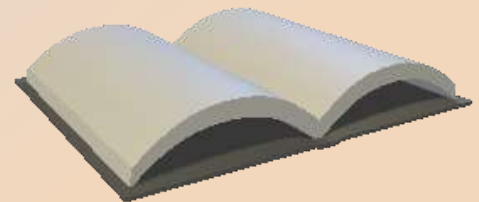
Аляксеевіч

Доктар тэхнічных навук (1968), доктар фізіка-матэматычных навук (1993), прафесар (1971).

Нарадзіўся 11.06.1919 г. у в. Бярозаўка Слаўгарадскага раёна. У 1938 г. скончыў Слаўгарадскую СШ і паступіў на фізіка-матэматычны факультэт БДУ. З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны ў Чырвонай Арміі. У жніўні 1942 г. скончыў Тамбоўскае ваеннае кавалерыйскае вучылішча. Са снежня 1942 г. і да заканчэння вайны служыў у кавалерыйскім палку. У 1950 г. скончыў фізіка-матэматычны факультэт Львоўскага універсітэта. З 1972 г. па 1987 г. загадчык кафедры тэарэтычнай механікі, з 1987 г. прафесар кафедры тэарэтычнай механікі і робататэхнікі БДУ. Аўтар 4 манаграфій па праблемах тэрмапругкасці і тэорыі фільтрацыі вадкасці ў порыстых асяроддзях. Узнагароджаны двума ордэнамі Айчыннай вайны II ступені, медалямі. Памёр у 1994 г.

СЁМКИН

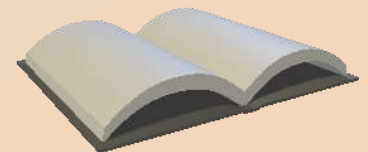
Аляксей

Аляксандравіч

Доктар біялагічных навук (1994), прафесар (1995).

Нарадзіўся 23.02.1929 г. у в. Крамянка Слаўгарадскага раёна ў сялянскай сям'і. У 1950 г. скончыў Слаўгарадскую СШ, у 1954 г. Беларускі дзяржаўны інстытут фізічнай культуры. З 1957 г. працаваў асістэнтам, дацэнтам кафедры фізіялогіі і біяхіміі гэтага інстытута. У 1959 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю. У 1962 – 1970 гг. прарэктар па вучэбнай і навуковай рабоце, у 1977 – 1985 гг. рэктар Беларускага дзяржаўнага інстытута фізічнай культуры. Сфарміраваў кірунак навуковых даследаванняў па фізіялогіі спорту, скіраваны на фізіялагічнае абгрунтаванне фізічных нагрузак пры падрыхтоўцы спартсменаў да спаборніцтваў, выяўленне механізмаў рэгулявання руху пры адаптацыі чалавека да напружанай спартыўнай дзейнасці. Аўтар 145 навуковых прац, у тым ліку 2 манаграфій, 8 вучэбна-метадычных дапаможнікаў і распрацовак. Узнагароджаны Граматай і Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР, ордэнам «Знак Пашаны». Выбіраўся дэпутатам Мінскага гарадскога і раённага Саветаў.

ЦІЛІЧАНКА

Іван Кірылавіч

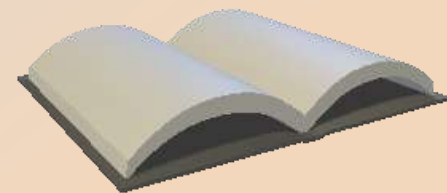
Беларускі фалькларыст, літаратуразнавец. Кандыдат філалагічных навук (1969), прафесар (1994).

Нарадзіўся 22.05.1930 г. у в. Улукі Слаўгарадскага раёна. Да вайны І. Цішчанка скончыў 3 класы Улуцкай пачатковай школы. У гады вайны за дапамогу партызанам быў схоплены карнікамі, цудам выратаваўся ад расстрэлу. Пасля вайны вучыўся ў Слаўгарадскай СШ, на філалагічным факультэце БДУ. У 1956 г. скончыў універсітэт і выкладаў мову і літаратуру ў Мінскім тэхнікуме харчовай прамысловасці (1956 – 1957). З моманту заснавання Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН Беларусі (1957) працуе ў ім малодшым, а з 1971 г. старшым навуковым супрацоўнікам. З 1992г.-дацэнт, загадчык кафедры фальклору Беларускага ўніверсітэта культуры. У 1968г. паспяхова абараніў кандыдацкую дысертацыю. Штогод прымаў удзел у фальклорных экспедыцыях па зборы вуснай народнай паэзіі, удзельнічаў у падрыхтоўцы першага навуковага выдання «Беларускі эпас». Ён запісаны сотні твораў розных фальклорных жанраў.

Упершыню ў друку І.Цішчанка выступіў з фельетонам «Мауклівая размова» ў слаўгарадскай раённай газеце «Ленінскае слова» ў 1951г. пад псеуданімамі І.Улукскі і Ц.Цагельны выступаў у раённым друку з крытычнымі допісамі і фельетонамі. Першыя яго публікацыі па пытаннях фалькларыстыкі і гісторыі літаратуры ў рэспубліканскай перыёдыцы датуюцца 1956г. Даследуе праблемы гісторыі беларускай фалькларыстыкі, жанры фальклору, міфалогію. З 1965г. удзельнічаў у падрыхтоўцы шматтомнага акадэмічнага збору беларускага фальклору. Выдаў манаграфіі «Беларуская частушка. Пытанні генезісу жанру», «Жыццё песні», «Да народных вытокаў». У серыі БНТ падрыхтаваў тамы «Жартоўныя песні» (адбор, сістэматызацыя тэкстаў, уступны артыкул, каментарыі), «Песні пра каханне», «Сацыяльна-бытавыя песні» (разам з В.Скіданам). Адзін са складальнікаў зборнікаў «Беларускія частушкі», «Беларускі фальклор Вялікай Айчыннай вайны», «Пэзія змагання», сааўтар манаграфій «Беларуская народная высна-паэтычная творчасць», «Беларуская фалькларыстыка». Адзін з аўтараў падручнікаў, дапаможнікаў, хрэстаматый і праграм па фальклору для студэнтаў ВНУ рэспублікі.

Аўтар літаратуразнаўчых і крытычных аб творчасці Л.Талстога, М.Горкага, А.Міцкевіча, А.Багдановіча, Т.Шаўчэнкі і інш., аб беларуска-руско-ўкраанскіх сувязях, рэцэнзій на творы сучасных беларускіх пісьменнікаў. Займаўся даследваннем аўтарства ананімнай гутаркі «Во цяпер які люд стаў». Яго пярэ належаць апавяданне «Склезень» (Маладосць. 1998 №4). Напісаў сцэнарыі дакументальных фільмаў «Бывайце здаровы» (1991, пра А.Русака), «Песня на ўсё жыццё» (1986, пра Р.Шырму, сааўтар А.Ліс), «Вяртанне Міхася Забэйды» (1990, сааўтар П.Марчук). Выступаў з навуковымі дакладамі на розных міжнародных кангрэсах. Лаурэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1986, за ўдзел у падрыхтоўцы шматтомнага выдання «Беларуская народная творчасць»). Узнагароджаны Ганаровымі граматамі, медалём.

ЦІТЛИЧАЙКА

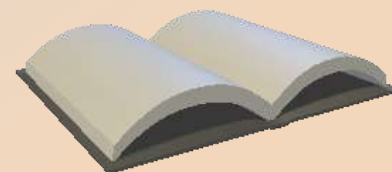
Іван

Рыгоравіч

Член-карэспандэнт АН Беларусі (1974), доктар хімічных навук (1967), прафесар (1968).

Нарадзіўся 25.02.1912 г. у в. Улукі Слаўгарадскага раёна ў сялянскай сям'і. Скончыў БДУ. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1938 г. у БДУ: з 1953 г. дацэнт, з 1963 г. загадчык кафедры арганічнай хіміі, адначасова ў 1953 – 1965 гг. Дэкан хімічнага факультэта. Аўтар прац па арганічнаму сінтэзу і рэакцыйнай здольнасці арганічных рэчываў. Распрацаваў метады сінтэзу поліфункцыянальных арганічных рэчываў, выявіў шэраг заканамернасцей рэакцыйнай здольнасці замешчаных ненасычаных злучэнняў у адносінах да малекулярнага кіслароду, перакісу вадароду і іншых акісляльнікаў. Сінтэзаваў ацыклічныя, карба- і гетэрацыклічныя злучэнні з некалькімі функцыянальнымі групамі, некаторыя з іх біялагічна актыўныя. Памёр 09.07.1987.

ЯШКІН

Іван Якаўлевіч

Беларускі мовазнавец. Нарадзіўся 12.02.1932 г. у в. Шаламы Слаўгарадскага раёна. Кандыдат філалагічных навук (1970). Скончыў Васькавіцкую СШ (1950), Магілёўскі педінстытут (1954). У 1957 – 1959 гг. Працаваў у Полацкім педагагічным інстытуце. З 1959 г. у Інстытуце мовазнаўства АН Беларусі, з 1977 г. старшы навуковы супрацоўнік. Правадзейны член Геаграфічнага таварыства беларускага філіяла пры АН Беларусі (з 1964). Даследуе беларускую дыялекталогію. Тэма кандыдацкай дысертацыі – «Слаўгарадскія гаворкі (Узаемадзеянне рознадыялектных сістэм)». Аўтар прац «Беларускія географічныя назвы. Тапаграфія. Гідралогія» (1971), «Узаемадзеянне рознадыялектных сістэм. Фанетыка» (1979), «Узаемадзеянне рознадыялектных сістэм. Марфалогія. Сінтаксіс» (1980). Адзін са складальнікаў «Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы» (т.1-2, 1977 – 1978; т. 5, 1982), «Тураўскага слоўніка» (т.1-4, 1982 – 1985). Браў удзел у зборы матэрыялаў для «Дыялекталагічнага атласа беларускай мовы» (1963), «Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа» (1964 – 1974), зборы матэрыялаў, укладанні і выданні лінгвагеаграфічных артыкулаў «Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак» у 5 тамах (1971 – 1985 і да 1998).

Удзельнічаў у выданні «Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак» («Раслінны і жывёльны свет», т. 1, 1993; «Сельская гаспадарка», т. 2, 1994; «Чалавек», т. 3, 1996; «Побыт», т. 4, 1997; «Семантыка. Словаўтварэнне. Націск», т. 5, 1998), а таксама ў зборы матэрыялаў і распрацоўцы навуковых тэм «Лінгвістычны атлас Еўропы» (1985 – 1990), «Усходнеславянскія ізаглысы» (1986 – 1991), «Слоўнік гаворак паўднёва-заходняй Віцебшчыны» (1986 – 1998), «Вывучэнне беларускіх, літоўскіх, польскіх і рускіх гаворак на тэрыторыі ўзаемадзеяння балтыйскіх і славянскіх моў» (1988 – 1990).

